

Studiestöd

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet ett 20-tal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2006 som rör olika studiestödsfrågor. De behandlade yrkandena efterfrågar bl.a. en översyn av studiemedelssystemet, en nedläggning av Centrala studiestödsnämnden och en höjning av fribeloppet. Vidare tas i yrkandena upp frågor om de sociala trygghetssystemen för studenter, en ökning av antalet veckor som studiemedel kan beviljas, ett avskaffande av den s.k. lånetrappan, invandrades studieekonomiska situation, stöd till personer med låg utbildning, studiehjälpens omfattning och inackorderings-tillägg.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga yrkanden, bl.a. med hänvisning till aviserade utredningar, pågående beredning i Regeringskansliet och gällande regelverk.

I betänkandet finns reservationer från företrädare för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Särskilda yttranden har lämnats av företrädare för Socialdemokraterna.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	5
Studiestödssystemet	5
Centrala studiestödsnämnden (CSN)	6
Inkomstprövning vid beviljandet av studiemedel (fribeloppet)	6
Studenter och de sociala trygghetssystemen	7
Antalet veckor med studiemedel	8
Frågor om speciella villkor för studiemedel	9
Studiehjälpens omfattning	11
Inackorderingstillägg	12
Reservationer	13
1. Studiestödssystemet, punkt 1 (mp)	13
2. Inkomstprövning vid beviljande av studiemedel (fribeloppet), punkt 3 (s, mp)	14
3. Studenter och de sociala trygghetssystemen, punkt 4 (mp)	14
4. Antalet veckor med studiemedel, punkt 5 (mp)	15
5. Speciella villkor för studiemedel, punkt 6 (s, v)	16
6. Speciella villkor för studiemedel, punkt 6 (mp)	16
Särskilda yttranden	18
1. Studiestödssystemet, punkt 1 (s)	18
2. Studenter och de sociala trygghetssystemen, punkt 4 (s)	18
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	19
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006	19

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Studiestödssystemet

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ub305, 2006/07:Ub387 och 2006/07:Ub392.

Reservation 1 (mp)

2. Centrala studiestödsnämnden (CSN)

Riksdagen avslår motion 2006/07:Ub330.

3. Inkomstprövning vid beviljande av studiemedel (fribeloppet)

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Fi244 yrkande 39, 2006/07:Ub247, 2006/07:Ub255 yrkande 4 och 2006/07:Ub329.

Reservation 2 (s, mp)

4. Studenter och de sociala trygghetssystemen

Riksdagen avslår motion 2006/07:Ub255 yrkandena 6, 7 och 12.

Reservation 3 (mp)

5. Antalet veckor med studiemedel

Riksdagen avslår motion 2006/07:Ub255 yrkande 2.

Reservation 4 (mp)

6. Speciella villkor för studiemedel

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Kr244 yrkande 4, 2006/07:Ub255 yrkande 3, 2006/07:Ub374 och 2006/07:A270 yrkande 37.

Reservation 5 (s, v)

Reservation 6 (mp)

7. Studiehjälpens omfattning

Riksdagen avslår motion 2006/07:Ub344.

8. Inackorderingstillägg

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ub238, 2006/07:Ub346, 2006/07:Ub354 och 2006/07:Ub424.

Stockholm den 1 mars 2007

På utbildningsutskottets vägnar

Sofia Larsen

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sofia Larsen (c), Marie Granlund (s), Margareta Pålsson (m), Mats Gerdau (m), Mikael Damberg (s), Gustav Blix (m), Agneta Lundberg (s), Ulf Nilsson (fp), Louise Malmström (s), Betty Malmberg (m), Gunilla Tjernberg (kd), Rossana Dinamarca (v), Peter Hultqvist (s), Mats Pertoft (mp), Oskar Öholm (m), Magdalena Streijffert (s) och Per Lodenius (c).

Utskottets överväganden

Studiestödssystemet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden avseende en översyn av studiemedelssystemet och förbättringar av studenters ekonomiska villkor med hänvisning till i huvudsak en aviserad översyn av beloppsnivåer och inkomstgränser för studerande.

Jämför reservation 1 (mp) och särskilt yttrande 1 (s).

Motionerna

Miljöpartiet föreslår i motion 2006/07:Ub305 att en utredning tillsätts med uppgift att se över hur ett mer flexibelt system för studiestöd kan se ut. Dagens stela och detaljreglerade studiemedelssystem behöver ersättas av ett system med ökat inflytande för den enskilde över hur och när studiemedlen tas ut.

I motion 2006/07:Ub387 (s) efterfrågas en översyn av studiemedelssystemet med inriktning mot en högre nivå på studiemedlen och en värdesäkring av studiemedlen i syfte att motverka en social snedrekrytering till den högre utbildningen.

I motion 2006/07:Ub392 (s) begärs att studenternas ekonomiska villkor förbättras.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att motionsyrkandena avslås.

Sedan studiestödsreformen 2001 har vissa smärre regeljusteringar i studiestödssystemet gjorts, bl.a. har tilläggsbidrag för studerande med barn införts och åldersgränsen för rätt till studiemedel har höjts från 50 till 54 år (prop. 2004/05:111, bet. 2004/05:UbU14). Under 2006 har studiestödssystemet förändrats ytterligare genom att beloppsnivåerna fr.o.m. den 1 juli 2006 har höjts med 300 kr per studiemånad vid heltidsstudier. Bidragsdelen har höjts med 100 kr och lånedelen med 200 kr (prop. 2005/06:100, bet. 2005/06:FiU21). Studiemedelsbeloppet vid fyra veckors heltidsstudier uppgår till 7 364 kr 2007. I budgetpropositionen för 2007 har regeringen angivit att mot bakgrund av att beloppsnivåerna och inkomstgränserna är så centrala för de studerande avser regeringen att under mandatperioden se över dessa områden (prop. 2006/07:1 utg.omr. 16 s. 174). Utskottet anser att den översyn som aviserats och som berör studiemedelssystemets nivåer och inkomstgränser inte bör föregripas. Utskottet vill i sammanhanget även erinra om den skattelättnad som den nya regeringen infört fr.o.m.

den 1 januari 2007 genom det s.k. jobbskatteavdraget. Den skattereduktion för arbetsinkomster som införts gynnar särskilt grupper som arbetar relativt lite i dag, t.ex. studerande.

Centrala studiestödsnämnden (CSN)

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkandet om att avveckla Centrala studiestödsnämnden.

Motionen

I motion 2006/07:Ub330 (m) föreslås att Centrala studiestödsnämnden (CSN) avvecklas och att banker och andra finansiella företag i stället får ansvaret för administrationen av studiestödet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att motionsyrkandet avslås.

Enligt regeringens redogörelse i budgetpropositionen för 2007 har CSN:s handläggning av ärenden under 2005 effektiviserats med kortare handläggningstider och lägre styckkostnader. Regeringen gör också bedömningen att studiestödsadministrationen bör fortsätta i samma omfattning under 2007 som under 2006 (prop. 2006/07:1 utg.omr. 16 s. 175). Utskottet delar regeringens bedömning och utgår från att regeringen även fortsättningsvis noga följer hur studiestödsadministrationen sköts av CSN. Något uttalande från riksdagen med anledning av motionsyrkandet är därför inte påkallat.

Inkomstprövning vid beviljandet av studiemedel (fribeloppet)

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkandena om att höja fribeloppet och att fribeloppet ska beräknas på kalenderhelår i stället för på kalenderhalvår. I huvudsak hänvisas till en översyn som planeras i Regeringskansliet.

Jämför reservation 2 (s, mp).

Motionerna

Socialdemokraterna föreslår i motion 2006/07:Fi244 yrkande 39 att fribeloppet höjs till 150 000 kr per år.

Miljöpartiet anför i motion 2006/07:Ub255 yrkande 4 att fribeloppet bör höjas eftersom nivån på fribeloppet är alldeles för låg. Det bör vara upp till var och en hur mycket man arbetar vid sidan av studierna så länge man klarar av sina studier.

I motion 2006/07:Ub247 (s) framförs att fribeloppet bör räknas per kalenderår och inte som i dag per kalenderhalvår eftersom det är främst under sommaren som studenternas extraarbete sker och därmed fördelas huvuddelen av inkomsten på höstterminen.

I motion 2006/07:Ub329 (m) anföras att fribeloppet bör avskaffas. Utan fribeloppsgränsen skulle fler studenter kunna förbättra sin ekonomiska situation och därmed minska studielånen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att motionsyrkandena avslås.

Studiemedlen är behovsprövade, vilket innebär att inkomsterna under kalenderhalvåret som överstiger ett visst belopp, fribeloppet, reducerar studiemedlen. Fribeloppets storlek beror på hur många veckor under halvåret studiemedel utgår. Ju fler veckor studiemedel som utgår, desto lägre fribelopp. Fribeloppets storlek är även knutet till prisbasbeloppet. Fribeloppet vid 20 veckors heltidsstudier 2007 uppgår till 50 375 kr. Mot bakgrund av att beloppsnivåerna och inkomstgränserna är så centrala för de studerande så avser regeringen, som tidigare nämnts, att under mandatperioden se över dessa områden. Utskottet anser det angeläget att höja fribeloppet men vill inte föregripa den översyn som planeras i Regeringskansliet. Utskottet vill därtill även här erinra om den skattelättnad för studerande som det s.k. jobbskatteavdraget innebär.

Studenter och de sociala trygghetssystemen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om att studielånet bör efterskänkas efter 14 dagars sjukdom och att en utredning bör tillsättas för att utveckla ett system för hur studenters försörjning ska tryggas vid sjukdom. Även ett motionsyrkande om att Högskoleverket bör få i uppdrag att genomföra en informationskampanj om studenters sociala trygghet bör avslås. Utskottet hänvisar till en aviserad utredning om studenters studiesociala situation.

Jämför reservation 3 (mp) och särskilt yttrande 2 (s).

Motioner

Miljöpartiet föreslår i motion 2006/07:Ub255 yrkande 6 att studielånet efterskänks efter 14 dagars sjukdom och inte som i dag efter 30 karensdagar. Miljöpartiet anser även att en utredning bör tillsättas för att utveckla ett

system för hur studenters försörjning ska tryggas vid sjukdom (yrkande 7). Slutligen anför Miljöpartiet att Högskoleverket bör få i uppdrag att genomföra en informationskampanj om studenters sociala trygghet (yrkande 12).

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att motionsyrkandena avslås.

Den som studerar med studiemedel har ett särskilt försäkringsskydd. Det innebär att den studerande får behålla studiemedlen under sjukdom trots att han eller hon då inte studerar. Dessutom kan lånedelen skrivas av för tiden efter 30 dagars karenstid. Den tid som en studerande har rätt till studiemedel under sjukdom räknas inte in i det totala antalet veckor som han eller hon haft studiemedel och inte heller i kommande prövningar av studieresultat. För att få behålla studiemedlen under sjukdom krävs att den studerande är helt oförmögen att studera. En studerande som exempelvis inte kan studera mer än på halvtid på grund av sjukdom kan därför bara få studiemedel för den tid han eller hon studerar, dvs. för halvtidsstudier. Utskottet delar regeringens bedömning i budgetpropositionen att de studerandes studiesociala situation länge har varit eftersatt. Studiemedlen måste samverka bättre med de sociala trygghetssystemen så att den enskilde har möjlighet att försörja sig och leva ett tryggt liv under studietiden. Utskottet erinrar även om att riksdagen i ett tillkännagivande begärt att en parlamentariskt sammansatt studiesocial utredning ska tillsättas (bet. 2005/06:UbU5, rskr. 2005/06:150). Regeringen har följdriktigt angett att den avser att tillsätta en utredning som ska se över de studerandes studiesociala situation (prop. 2006/07:1 utg.omr. 16 s. 174). Utskottet anser mot den redovisade bakgrunden att motionsyrkandet om att tillsätta en utredning om att trygga studenters försörjning vid sjukdom får anses tillgodosett. När det gäller övriga motionsyrkanden om att studielånet bör skrivas av efter 14 dagars sjukdom och inledandet av en informationskampanj om studenters sociala villkor vill utskottet inte föregripa den utredning som aviserats.

Antalet veckor med studiemedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkandet om att antalet veckor man kan beviljas studiemedel bör ökas med hänvisning till bl.a. att det ännu är för tidigt att utvärdera tidigare regeländringar.

Jämför reservation 4 (mp).

Motionen

Miljöpartiet anför i motion 2006/07:Ub255 yrkande 2 att antalet veckor studerande kan beviljas studiemedel bör ökas till 14 terminer, dvs. 280 veckor. Miljöpartiet menar att dagens regel är för begränsande. Det måste vara möjligt för individer att omskola sig eller bredda sin kompetens.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att motionsyrkandet avslås.

För studier på eftergymnasial nivå kan studiemedel som huvudregel beviljas i högst 240 veckor. I det gamla studiestödssystemet, dvs. fram till 2001, hade en praxis utvecklats som innebar att många studerande i förväg hade räknat med att få studiestöd under två eller tre terminer utöver huvudregeln. Utskottet hade tidigare framfört att villkoren för att få studiemedel för längre tid än vad som var huvudregeln behövde skärpas. När regeringen i sitt förslag till nytt studiemedelsystem (2001 års studiemedelsreform) föreslog att ”särskilda skäl” skulle ändras till ”synnerliga skäl” för dispens ansåg utskottet att skärpningen var väl motiverad (prop. 1999/2000:10, bet. 1999/2000:UbU7). CSN har konstaterat i sin uppföljning av 2001 års studiestödsreform (från 2004) att det är för tidigt att uttala sig om effekterna av regeländringen. Utskottet utgår från att CSN fortsätter att följa reformens effekter och därvid bl.a. studerar hur dispensmöjligheterna utnyttjas.

Frågor om speciella villkor för studiemedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om att se över invandrades studieekonomiska situation, att avskaffa den s.k. lånetrappan, att ge stöd till personer med låg utbildning samt vilka utbildningar vid landets folkhögskolor som ska bedömas som eftergymnasiala. Utskottet hänvisar bl.a. till tidigare ställningstaganden och gällande regler.

Jämför reservationerna 5 (s, v) och 6 (mp).

Motionerna

Vänsterpartiet efterfrågar i motion 2006/07:A270 yrkande 37 att regeringen ser över invandrades studieekonomiska situation. Många invandrade tvingas välja bort svenskundervisning för invandrare (sfi) av ekonomiska skäl sedan timsättningen för vuxna som deltar i sådan undervisning tagits bort.

Miljöpartiet föreslår i motion 2006/07:Ub255 yrkande 3 att, i enlighet med principen om det livslånga lärandet, den nedtrappning av lånerätten som påbörjas vid 45 års ålder genom den s.k. lånetrappan ("ålderstrappan") avskaffas.

I motion 2006/07:Ub374 (s) efterfrågas stöd till personer med låg utbildning. Någon form av studiefinansiering är nödvändig för att personer som står långt ifrån arbetsmarknaden i realiteten ska ges möjlighet att delta i vuxenutbildning.

I motion 2006/07:Kr244 (fp) yrkande 4 efterfrågas en översyn av vilka utbildningar vid landets folkhögskolor som ska bedömas som eftergymnasiala.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att motionsyrkandena avslås.

När det gäller yrkandet om att se över invandrades studieekonomiska situation vill utskottet anföra följande. Fram till 1998 fanns det inom studiestödssystemet en möjlighet att erhålla timersättning för deltagande i svenskundervisning för invandrare på grund av förlorad arbetsinkomst. I proposition 1997/98:1 (utg.omr. 15) förslög regeringen att timersättningen skulle avskaffas. Man framhöll att nyanlända flyktingar och andra invandrare normalt oftast deltar i sfi innan förvärvsarbete blir aktuellt. För kostnader i samband med flyktingmottagandet får kommunerna ett särskilt statsbidrag. Bidraget utgör ersättning för bl.a. försörjningsstöd till flyktingarna under en introduktionsperiod. De invandrare som deltar i sfi och som inte omfattas av flyktingmottagandet har i många fall vistats i Sverige under flera år och borde, framhöll regeringen, erbjudas samma studiestöd som övriga vuxenstuderande. Utskottet delade regeringens uppfattning (bet. 1997/98:UbU2). Utskottet anser att de skäl som angavs då den speciella timersättningen togs bort fortfarande är giltiga.

När det gäller yrkandet om att avskaffa nedtrappningen av lånerätten från 45 års ålder, den s.k. lånetrappan, kan utskottet konstatera att den övre åldersgränsen för studiemedel höjdes från 50 till 54 år fr.o.m. den 1 juli 2006. Vidare flyttades lånetrappan i studiestödslagen så att en nedtrappningen av rätten till studiemedel med 20 veckor per år startar vid 45 år (tidigare startade lånetrappan vid 41 år) och avslutas vid 54 år. Vid beslutet hänvisades bl.a. till att lånetrappan begränsar den enskildes skuldsättning och statens risk för att lån inte återbetalas. Lagändringarna beslutades av riksdagen våren 2005 (prop. 2004/05:111, bet. 2004/05:UbU14, rskr. 2004/05:309). Utskottet kan konstatera att reglerna rörande lånetrappan nyligen har ändrats och att inga nya omständigheter har tillkommit som gör att frågan kommit i något annat läge än när riksdagen senast behandlade frågan. Något uttalande från riksdagen är sålunda inte påkallat.

När det gäller yrkandet om studiefinansiering för de som står långt ifrån arbetsmarknaden vill utskottet anföra följande. Utskottet har för en kort tid sedan, i samband med avskaffandet av rekryteringsbidraget, ställt sig

bakom regeringens bedömning att studerande på en och samma utbildning inte ska ha olika former av studiefinansiering och att alla vuxenstuderande således bör omfattas av det reguljära studiemedelssystemet (bet. 2006/07:UbU2 s. 9 f.). Utskottet vidhåller sin uppfattning i denna fråga.

Yrkandet om en översyn av vilka utbildningar vid folkhögskolor som ska bedömas som eftergymnasiala tar sikte på möjligheten för ungdomar under 20 år att få studiemedel. Utskottet menade vid behandlingen av ett liknande yrkande vid föregående riksmöte att det inte är rimligt att en ung person ska skuldsätta sig för sådana studier som normalt bedrivs med studiehjälp i gymnasieskolans form och med föräldrarna som i princip ansvariga för elevens försörjning. För elever som fyllt 20 år är det möjligt att erhålla studiemedel för studier på grundskole- och gymnasienivå i kommunala vuxenskolan. För det fallet att en studerande är under 20 år och antagits till en eftergymnasial utbildning vid en folkhögskola har han eller hon rätt till studiemedel om det är en godkänd utbildning. Bedömningen av kvalitet och nivå på utbildningar som bedrivs i enskild regi och där anordnaren vill få statlig tillsyn och eventuellt statsbidrag och deltagarna rätt till studiestöd görs av Högskoleverket respektive Skolverket. Utskottet förordade vid sin behandling ingen ändring av den rådande ordningen (bet. 2005/06:UbU5 s. 16). Utskottet vidhåller sin tidigare inställning i frågan.

Studiehjälpens omfattning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkandet om att kartlägga konsekvenser av att studiebidraget inte utgår under årets samtliga månader med hänvisning till pågående beredningsarbete i Regeringskansliet.

Motionen

I motion 2006/07:Ub344 (s) begärs att konsekvenserna av att studiebidraget inte utgår under årets samtliga månader kartläggs.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att motionsyrkandet avslås.

I betänkandet Ekonomiskt stöd vid ungdomsstudier (SOU 2003:28) föreslås att barnbidragsåldern utsträcks t.o.m. den månad den unge fyller 18 år. Vidare föreslås bl.a. att studiebidrag lämnas för tolv månader om året till elever i gymnasial utbildning fr.o.m. månaden då den studerande fyllt 18 år och längst t.o.m. det första kalenderhalvåret det år den studerande fyller 20 år. Den beredning av betänkandet som pågår i Regeringskansliet bör enligt utskottets mening avvaktas.

Inackorderingstillägg

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkandena som rör inackorderingstillägg med hänvisning till pågående beredning i Regeringskansliet.

Motionerna

I motion 2006/07:Ub346 (s), motion 2006/07:Ub354 (s) och motion 2006/07:Ub424 (s) föreslås att reglerna för inackorderingstöd ses över så att de blir enhetliga oavsett om eleven väljer att bedriva gymnasiestudier i en kommunal skola eller i en friskola.

I motion 2006/07:Ub238 (kd) efterfrågas en översyn av CSN:s praxis när det gäller beslut om inackorderingstillägg för elever på fristående gymnasier. CSN:s beslut om inackorderingstillägg innebär kraftiga begränsningar av möjligheterna för barn till låg- och medelinkomsttagare att fullt ut tillgodogöra sig friheten att välja att gå på en fristående gymnasieskola.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att motionsyrkandena avslås.

Enligt 5 kap. 33 § skollagen (1985:1100) ska stöd till inackordering lämnas av hemkommunen till elever i gymnasieskolan i det offentliga skolväsendet som behöver inackordering till följd av skolgången. Stödet ska avse boende, fördyrat uppehälle och resor till och från hemmet. Stödet ska ges kontant eller på annat lämpligt sätt enligt kommunens bestämmande. Om stödet ges kontant ska det utgå med lägst 1/30 av prisbasbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för varje hel kalendermånad under vilken eleven bor inackorderad. Statligt inackorderingstillägg enligt studiestödslagen (1999:1395) kan ges till elever utanför det offentliga skolväsendet (folkhögskolor, fristående gymnasieskolor, riksinternatskolor m.fl.). Enligt CSN:s föreskrifter (CSNFS 2001:6) får en elev ett sådant inackorderingstillägg om han eller hon har en viss restid och det inte är möjligt att bo kvar i föräldrahemmet och gå en motsvarande utbildning på närmare håll. Med motsvarande utbildning menas enligt föreskrifterna program och nationell inriktning i gymnasieskolan. CSN tar inte – förutom vid vissa undantag – hänsyn till skillnader i motsvarande lokala inriktningar. Beroende på avståndet, enkel resväg, mellan hemmet och skolan beviljas inackorderingstillägg med lägst 1 190 och högst 2 350 kr per månad. I Studiestödsutredningens betänkande Ekonomiskt stöd vid ungdomsstudier (SOU 2003:28) föreslås bl.a. att de studerandes hemkommun får ett samlat ansvar för det ekonomiska stödet för inackordering och dagliga resor. Betänkandet är föremål för beredning i Regeringskansliet. Något uttalande från riksdagen är därför inte påkallat.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Studiestödssystemet, punkt 1 (mp)

av Mats Pertoft (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ub305 och avslår motionerna 2006/07:Ub387 och 2006/07:Ub392.

Ställningstagande

Dagens stela och detaljreglerade studiemedelssystem behöver ersättas av ett system med ökat inflytande för den enskilde över hur och när studiemedlen tas ut. Miljöpartiet vill därför att regeringen låter utreda hur ett mer flexibelt system för studiestöd kan se ut.

Ett förslag som man bör titta närmare på är att fastställa ett totalbelopp för lån och bidrag som ska finnas tillgängligt för varje student. Dessa medel har studenten sedan själv att förfoga över och kan då välja hur fort eller långsamt han eller hon vill spendera pengarna. En viss begränsning är nödvändig; det ska t.ex. inte gå att ta ut hela beloppet på en termin, utan man bör ha en maxgräns för vad man kan få ut per månad. Ett system av det här slaget kan ge människor ökade möjligheter till inflytande över sitt eget liv. En student med tre barn lever under andra förutsättningar än en 19-åring som bor hemma hos sina föräldrar, och båda ska kunna leva drägligt under studietiden. Ett nytt flexibelt studiemedelssystem gör det möjligt, för den som vill, att välja att studera under en kortare period med ett högre tempo, genom att man kan ta ut mer pengar per månad, och därmed behöver man använda mindre tid till att arbeta för att få in pengar. En del studenter har sålunda chansen att klara av sina utbildningar något snabbare och därmed tidigare finnas tillgängliga på arbetsmarknaden. Den som vet med sig att han eller hon kommer att behöva lång tid för sin utbildning kan också studera längre, kanske i ett lägre tempo, och i stället leva snålt och eventuellt komplettera med extraarbete för sin försörjning. Poängen är att det blir möjligt för studenten att göra

detta val. Utgångspunkten för ett studiemedelssystem måste nämligen vara att den enskilde studenten är den som bäst vet hur han eller hon når sina mål, inte staten.

2. Inkomstprövning vid beviljande av studiemedel (fribeloppet), punkt 3 (s, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Louise Malmström (s), Peter Hultqvist (s), Mats Pertoft (mp) och Magdalena Streijffert (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:Fi244 yrkande 39, 2006/07:Ub247 och 2006/07:Ub255 yrkande 4 och avslår motion 2006/07:Ub329.

Ställningstagande

Många studenter har en ansträngd ekonomi. Fribeloppet, som anger hur stora inkomster studenter får ha ett kalenderhalvår innan studiemedlen reduceras, bör därför beräknas per kalenderår och höjas.

3. Studenter och de sociala trygghetssystemen, punkt 4 (mp)

av Mats Pertoft (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ub255 yrkandena 6, 7 och 12.

Ställningstagande

Självfallet blir även studenter sjuka. Socialförsäkringssystemet är dock inte uppbyggt med studenter i åtanke. Grunden för sjukförsäkringen är att den ska vara en ersättning för inkomstbortfall från förvärvsarbete vid sjukdom. Om man inte förvärvsarbetar har man således inte rätt till ersättning. Studenter finansierar i stället sin sjukdom delvis med lån. För studenter som har studiemedel från CSN gäller att man under längre sjukdom kan behålla studiemedlet utan krav på motprestation. När man sjukanmält sig får man en ersättning som motsvarar studiemedlens bidragsdel. När studen-

ten passerat 30 dagars sjukskrivning efterskänks lånedelen på de efterföljande dagarna. Det betyder att studenten efter 30 dagar får en ersättning på samma nivå som studiemedlet. Nuvarande system innebär alltså i princip att en student vid sjukdom har 30 karensdagar (för huvuddelen av sin inkomst), att jämföra med förvärvsarbete som har en karensdag. Miljöpartiet anser att denna "karenstid" ska kortas till 14 dagar, med krav på läkarintyg efter 14 dagar.

Den enda ekonomiska ersättning som studenter kan få vid sjukdom grundar sig alltså på att man tar studielån. Studenter som inte har studiemedel får alltså ingen ersättning. Det finns ingen anledning till att tryggheten vid sjukdom ska vara beroende av om man finansierar sina studier med lån eller inte. Miljöpartiet anser därför att en utredning bör tillsättas för att utveckla ett nytt system för hur studenters försörjning ska tryggas vid sjukdom. Förslaget ska gälla alla studenter, oavsett om de har finansierat sina studier genom studiemedel eller inte.

Högskoleverket bör få i uppdrag att genomföra en informationskampanj om vad som gäller för studenters tillgång till de sociala trygghetssystemen. Regelverken kring de olika försäkringarna är mycket snåriga, och studenter har ofta mycket dålig kunskap om de rättigheter som de faktiskt har. Det är av stor vikt att studenterna ges bättre information så att de i större utsträckning utnyttjar sina rättigheter.

4. Antalet veckor med studiemedel, punkt 5 (mp)

av Mats Pertoft (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ub255 yrkande 2.

Ställningstagande

Studenter kan beviljas studiemedel för studier på eftergymnasial nivå under tolv terminer (240 veckor). Denna regel är alldeles för begränsande. Arbetsmarknaden förändras och ställer i dag helt andra krav på flexibilitet hos arbetstagare än som var fallet för tidigare generationer. Det måste således vara möjligt för människor att omskola eller bredda sig. Miljöpartiet vill därför höja gränsen för hur länge studiemedel kan beviljas till 14 terminer, dvs. 280 veckor.

5. Speciella villkor för studiemedel, punkt 6 (s, v)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Louise Malmström (s), Rossana Dinamarca (v), Peter Hultqvist (s) och Magdalena Streijffert (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:Ub374 och 2006/07:A270 yrkande 37 och avslår motionerna 2006/07:Kr244 yrkande 4 och 2006/07:Ub255 yrkande 3.

Ställningstagande

Vuxenutbildningen i Sverige ger människor möjlighet till återkommande kompetensutveckling och fortsatt lärande genom hela livet. Att ha tillgång till kunskap och möjlighet att förvärva ny kunskap genom hela livet är viktigt på en alltmer kunskapskrävande arbetsmarknad. Detta är särskilt viktigt för personer som står långt från arbetsmarknaden och har låg utbildningsnivå. Under den förra regeringen infördes därför det s.k. rekryteringsbidraget, som möjliggjorde för kommuner att erbjuda studiefinansiering för dessa personer. Någon form av studiefinansiering är nödvändig för att personer som står långt ifrån arbetsmarknaden i realiteten ska ges möjlighet att delta i vuxenutbildning.

Många invandrade tvingas välja bort svenskundervisning för invandrare (sfi) av ekonomiska skäl sedan timersättningen för vuxna som deltar i sådan undervisning tagits bort. Mot denna bakgrund bör regeringen se över invandrades studieekonomiska situation.

6. Speciella villkor för studiemedel, punkt 6 (mp)

av Mats Pertoft (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ub255 yrkande 3 och avslår motionerna 2006/07:Kr244 yrkande 4, 2006/07:Ub374 och 2006/07:A270 yrkande 37.

Ställningstagande

Möjligheten att beviljas studiemedel är begränsad för äldre studerande. Miljöpartiet medverkade häromåret till att åldersgränsen för rätt till studiemedel höjdes från 50 till 54 år. Den s.k. lånetrappan ("ålderstrappan"), som innebär att rätten till studielån successivt begränsas fr.o.m. det år man fyller 41, flyttades fram fyra år så att begränsningen i stället börjar vid 45 år. Dessa förändringar är mycket positiva, men i enlighet med principen om det livslånga lärandet anser Miljöpartiet att lånetrappan bör avskaffas helt. Det måste vara möjligt även för personer i 40-årsåldern att studera. Samhället måste ta till vara människors vilja till utveckling. Att lånetrappan avskaffas är dessutom angeläget ur jämställdhetsperspektiv eftersom kvinnor i betydligt större utsträckning än män studerar senare i livet.

Särskilda yttranden

1. Studiestödssystemet, punkt 1 (s)

Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Louise Malmström (s), Peter Hultqvist (s) och Magdalena Streijffert (s) anför:

Trots att insatser har gjorts för att förbättra studenters ekonomi finns det fortfarande studenter som har svårigheter att klara sig ekonomiskt. Studiemedlen ska räcka till att köpa studielitteratur, betala hyran, mat och andra nödvändiga utgifter. Det är oroväckande att många studenter i slutet av månaden har svårt att klara av ekonomin. Studenter ska ha en rimlig möjlighet att klara sina studier genom goda ekonomiska villkor. Även om den sociala snedrekryteringen till högre studier minskar är det fortfarande vanligare att barn till akademiker studerar vidare än att barn till arbetare gör det. En reformering av dagens system med högre nivåer och inkomstgränser är nödvändig för att motverka en hotande snedrekrytering till högre studier.

2. Studenter och de sociala trygghetssystemen, punkt 4 (s)

Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Louise Malmström (s), Peter Hultqvist (s) och Magdalena Streijffert (s) anför:

De studerandes studiesociala situation behöver förbättras. De sociala trygghetssystemen byggdes upp under en period när studenten tillhörde en relativt liten grupp i samhället utan större behov av stöd. I dag finns det ca 350 000 studenter runt om i Sverige, varav 22 % av studenterna är över 35 år. Ungefär en lika stor andel har barn, och en fjärdedel av studenterna har arbetarbakgrund. Fastän studenten har förändrats så har inte trygghetssystemen anpassats efter dagens verklighet. Därför tillsatte den socialdemokratiska regeringen en utredning som i december 2003 lade fram betänkandet Studerande och trygghetssystemen (SOU 2003:130). Utredningen visade på de brister som finns i studenters trygghetssystem i dag, och därför röstade vi socialdemokrater emot den nya parlamentariska utredning som de borgerliga partierna tillsammans med Miljöpartiet drev igenom i slutet av förra mandatperioden – detta för att vi såg risken med att ytterligare en utredning skulle försena de förslag som behövs för att även studenter ska ha möjlighet att känna trygghet under sin studietid. Vi utgår från att den parlamentariska utredning som nu är aktuell kommer att arbeta skyndsamt och med huvudinriktning på åtgärder för att förbättra studenternas studiesociala situation.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006

2006/07:Fi244 av Göran Persson i Stjärnhov m.fl. (s):

39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fribeloppet.

2006/07:Kr244 av Anita Brodén (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om översyn av vilka utbildningar vid landets folkhögskolor som ska bedömas som eftergymnasiala.

2006/07:Ub238 av Mikael Oscarsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inackorderingstillägg för elever på fristående gymnasier.

2006/07:Ub247 av Helene Petersson i Stockaryd (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om beräkning av fribeloppet på helår.

2006/07:Ub255 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att antalet veckor man kan få studiemedel för ökas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ålderstrappan bör avskaffas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fribeloppet bör höjas.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att studielånet bör efterskänkas efter 14 dagars sjukdom.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en utredning bör tillsättas för att utveckla ett system för hur studenters försörjning ska tryggas vid sjukdom.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Högskoleverket bör få i uppdrag att genomföra en informationskampanj om studenters sociala trygghet.

2006/07:Ub305 av Mikaela Valtersson m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en utredning bör tillsättas med uppgift att se över hur ett mer flexibelt system för studiestöd kan se ut.

2006/07:Ub329 av Christian Holm och Ulrika Karlsson i Uppsala (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att avskaffa fribeloppet.

2006/07:Ub330 av Christian Holm och Ulrika Karlsson i Uppsala (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att avveckla Centrala studiestödsnämnden.

2006/07:Ub344 av Carina Adolfsson Elgestam och Carina Ohlsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om studiebidraget.

2006/07:Ub346 av Eva Sonidsson och Hans Stenberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om reglerna för inackorderingsstöd.

2006/07:Ub354 av Peter Jeppsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av inackorderingstilläggen.

2006/07:Ub374 av Per Svedberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till personer med låg utbildning.

2006/07:Ub387 av Billy Gustafsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studiemedelssystemet.

2006/07:Ub392 av Siw Wittgren-Ahl och Christer Engelhardt (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studenters ekonomiska villkor.

2006/07:Ub424 av Eva Sonidsson och Hans Stenberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om reglerna för inackorderingsstöd.

2006/07:A270 av Lars Ohly m.fl. (v):

37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör se över invandrades studieekonomiska situation.